

TEISĖJŲ PERKĖLIMAS Į KITUS TEISMUS, PASKYRIMAS KITŲ TEISMŲ TEISĖJAIS, JŲ KARJERA

[...] nustatant teisėjų paskyrimo, paaukštinimo, perkėlimo ar atleidimo iš pareigų tvarką, t. y. reglamentuojant jų profesinės karjeros klausimus, negalima pažeisti teisėjo ir teismų nepriklausomumo principo. [...] Respublikos Prezidentas teikia Seimui Aukščiausiojo Teismo teisėjų kandidatūras, o paskyrus visus Aukščiausiojo Teismo teisėjus, iš jų teikia Seimui skirti Aukščiausiojo Teismo pirmininką; skiria Apeliacinio teismo teisėjus, iš jų - Apeliacinio teismo pirmininką, jeigu jų kandidatūroms pritaria Seimas; skiria ir atleidžia apygardų ir apylinkių teismų teisėjus ir pirmininkus, keičia jų darbo vietas; įstatymo numatytais atvejais teikia Seimui atleisti teisėjus. [...] dėl teisėjų paskyrimo, paaukštinimo, perkėlimo ar atleidimo iš pareigų Respublikos Prezidentui pataria speciali įstatymo numatyta teisėjų institucija. [...] tas funkcijas vykdo Teisėjų taryba. [...] Šios institucijos patarimas sukelia teisinius padarinius: jei nėra šios institucijos patarimo, Respublikos Prezidentas negali priimti sprendimo dėl teisėjo paskyrimo, paaukštinimo, perkėlimo ar atleidimo iš pareigų. [...] speciali teisėjų institucija ne tik padeda Respublikos Prezidentui formuoti teismus, bet ir yra atsvara Respublikos Prezidentui, kaip vykdomosios valdžios subjektui, formuojant teisėjų korpusą. [...] speciali teisėjų institucija interpretuotina kaip svarbus Teismo – savarankiškos valstybės valdžios – savivaldos elementas.

(Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimas)

[...] kai speciali teisėjų institucija *expressis verbis* pataria Respublikos Prezidentui to asmens neskirti teisėju, nepaaukštinti teisėjo ar jo neperkelti arba Respublikos Prezidentui atsako, jog nepataria jam to asmens skirti teisėju, paaukštinti teisėjo ar jo perkelti, [...] toks "nepatarimas" Respublikos Prezidentui [...] yra teisiškai tolygus *expressis verbis* suformuluotam patarimui Respublikos Prezidentui atitinkamo asmens neskirti teisėju, nepaaukštinti teisėjo ar jo neperkelti. Tokiais atvejais Respublikos Prezidentas pagal Konstituciją negali (atitinkamai) to asmens paskirti teisėju, paaukštinti ar perkelti teisėjo (o jeigu skiriamas, paaukštinamas ar perkeliamas Aukščiausiojo Teismo arba Apeliacinio teismo teisėjas - negali teikti jo kandidatūros Seimui).

(Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas)

[...] negalimos ir tokios teisinės situacijos, kai Konstitucijos 112 straipsnio 5 dalyje nurodyta speciali įstatymo numatyta teisėjų institucija savo iniciatyva pataria Respublikos Prezidentui dėl kurio nors asmens paskyrimo teisėju, teisėjo paaukštinimo, perkėlimo ar atleidimo iš pareigų, nors Respublikos Prezidentas dėl to į ją nesikreipė.

(Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas)

[...] Respublikos Prezidento kreipimosi į minėtą specialią teisėjų instituciją patarimo negali saistyti ir nesaisto jokios valstybės institucijos, jokio valstybės pareigūno, jokios kitos institucijos, jokio kito asmens sprendimai.

(Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas)

[...] pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad aukštesnės grandies teismų teisėjais galėtų tapti tik teisėjai.

(Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas)

[...] Pabrėžtina, jog vien tai, kad Respublikos Prezidentas sprendžia ar dalyvauja sprendžiant klausimus, susijusius su teisėjų karjera, - skiria ir atleidžia apylinkių, apygardų teismų, įsteigtų specializuotų teismų teisėjus; gavęs Seimo pritarimą, skiria ir atleidžia Apeliacinio teismo teisėjus; teikia Seimui skirti ir atleisti Aukščiausiojo Teismo teisėjus, - nėra pagrindas abejoti teismų ir teisėjų nepriklausomumu nagrinėjant teisėjo atleidimo iš pareigų bylas teisme, kurio teisėjus skiria Respublikos Prezidentas.

(Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimas)

[...] tais atvejais, kai Respublikos Prezidentas kreipiasi į specialią įstatymo numatytą teisėjų instituciją, kad ši patartų *inter alia* dėl atleidimo iš pareigų teisėjo, savo poelgiu pažeminusio teisėjo vardą, minėta speciali teisėjų institucija privalo ne tik įsitikinti, kad tam tikras teisėjo poelgis (veika) buvo, bet ir įvertinti, ar jis šiuo poelgiu (veika) tikrai pažemino teisėjo vardą. Jeigu teisėjas tikrai savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, speciali įstatymo numatyta teisėjų institucija privalo patarti Respublikos Prezidentui atleisti tą teisėją iš pareigų. [...] Pabrėžtina, kad tokiais atvejais minėta speciali teisėjų institucija negali nepatarti Respublikos Prezidentui atleisti to teisėjo iš pareigų, o Respublikos Prezidentas, gavęs tokį patarimą, turi įgaliojimus atleisti teisėją iš pareigų (jeigu atleidžiamas Aukščiausiojo Teismo teisėjas - turi įgaliojimus teikti jį Seimui atleisti, o jeigu atleidžiamas Apeliacinio teismo teisėjas - turi įgaliojimus prašyti Seimo pritarimo jį atleisti). Bet jeigu speciali teisėjų institucija konstatuoja, kad nors tam tikras teisėjo poelgis (veika) ir buvo, tuo poelgiu (veika) jis teisėjo vardo nepažemino, speciali teisėjų institucija negali patarti Respublikos Prezidentui atleisti to teisėjo iš pareigų, o Respublikos Prezidentas, negavęs tokio patarimo, negali jo atleisti iš pareigų, negali teikti Seimui jį atleisti (jeigu atleidžiamas Aukščiausiojo Teismo teisėjas), negali prašyti Seimo pritarimo jį atleisti (jeigu atleidžiamas Apeliacinio teismo teisėjas).

(Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimas)

[...] teisminė valdžia yra formuojama profesiniu pagrindu. [...] teisėjai yra paaukštinami juos atleidus iš ankstesnių pareigų ir paskyrus aukštesnės grandies teismų teisėjais. Sprendžiant dėl teisėjų paaukštinimo yra vertinama *inter alia* jų kvalifikacija – profesinis pasirengimas. [...] įstatymų leidėjas turi įgaliojimus diferencijuoti teisėjų socialines (materialines) garantijas pagal tai, kokios teismų sistemos ir kurios grandies teismo teisėjams jos yra nustatomos, kitaip nebūtų materialinių paskatų (net jei kitų paskatų būtų) teisėjams siekti profesinės karjeros.

(Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 22 d. nutarimas)

[...] pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad aukštesnės grandies teismų teisėjais galėtų tapti tik teisėjai; tokio teisinio reguliavimo nustatymas, teisėjų profesinės karjeros principo suabsoliutinimas sudarytų prielaidas teismų sistemai tapti pernelyg uždara, rutiniškai ir pan.

(Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimas)

[...] asmeniui, kuris nėra teisėjas ir pretenduoja tapti aukštesnės pakopos (grandies) teismo teisėju, taikytini teisinio išsilavinimo reikalavimai, ne žemesni nei nustatytieji teisėjams, siekiantiems paaukštinimo.

(Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimas)

[...] asmeniui, pretenduojančiam į teisėjo pareigas, nepakanka vien Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytų pagrindinių – pirmosios pakopos teisės krypties studijų, skirtų tik teoriniams profesijos pagrindams perteikti ir savarankiškam darbui būtiniams profesiniams įgūdžiams suformuoti; teisėjais tapti siekiantys asmenys turi būti įgiję tokį aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą, kurį gali užtikrinti tik Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytos dvipakopės nuosekliosios teisės krypties universitetinės studijos (t. y. teisės bakalauro ir teisės magistro kvalifikaciniai laipsniai) arba vientisosios teisės krypties studijos, kai tęstinumu susiejamos pirmosios ir antrosios pakopų universitetinės teisės studijos;

[...] nors pirmosios pakopos (pagrindinės) teisės studijos pačios savaime negali užtikrinti teisėjo darbui pakankamo išsilavinimo lygio, jos yra būtinos ir negali būti eliminuojamos iš visaverčio aukštojo universitetinio teisinio išsilavinimo, kurio reikia pretendentams į teisėjo pareigas, nes būtent pirmosios pakopos teisės studijos yra skiriamos profesijos pagrindams perteikti ir savarankiškam darbui būtiniams profesiniams įgūdžiams suformuoti; kitoks aiškinimas, būtent kad pirmosios pakopos teisės studijos gali būti eliminuojamos iš visaverčio aukštojo universitetinio

teisinio išsilavinimo, reikalingo pretendentams į teisėjo pareigas, paneigtų konstitucinę teisėjo profesijos sampratą, Lietuvos Respublikos teisės aktuose (visų pirma įstatymuose) įtvirtintą teisės krypties magistrantūros ir teisės magistro kvalifikacinio laipsnio sampratą, pirmosios pakopos (pagrindinių) teisės krypties studijų bei vienpakopių teisės krypties studijų prasmę ir reikštų, kad konkuruoti dėl teisėjo pareigų yra leidžiama asmenims, turintiems nelygiavertį teisinį išsilavinimą. (Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimas)

[...] Teismų įstatymo 51 straipsnio 1 dalies (2002 m. sausio 24 d., 2004 m. gegužės 18 d., 2006 m. birželio 1 d. redakcijos) nuostata „Apylinkės teismo teisėju gali būti skiriamas <...> Lietuvos Respublikos pilietis, turintis aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą“ ir Teismų įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies nuostata „Turinčiais Teismų įstatymo 51 straipsnyje numatyta aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą laikomi asmenys, įgiję teisės magistro arba teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį (vienpakopį teisinį universitetinį išsilavinimą)“ aiškintinos kaip reiškiančios, jog pretenduoti į apylinkės teismo (kaip ir bet kurio kito teismo) teisėjo pareigas gali tik toks asmuo, kuris yra baigęs universitetines teisės krypties studijas ir įgijęs teisės bakalauro ir teisės magistro kvalifikacinius laipsnius arba yra baigęs vientisąsias universitetines teisės krypties studijas ir įgijęs teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį (vienpakopį teisinį universitetinį išsilavinimą); pagal šias nuostatas pretenduoti į apylinkės teismo (kaip ir bet kurio kito teismo) teisėjo pareigas negali asmuo, kuris turi tik teisės bakalauro kvalifikacinį laipsnį ir neturi teisės magistro kvalifikacinio laipsnio arba kuris turi tik teisės magistro kvalifikacinį laipsnį ir neturi teisės bakalauro kvalifikacinio laipsnio. (Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimas)

[...] ir pagal Vyriausybės 2002 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 1568 patvirtintus Kvalifikacinius reikalavimus pretenduoti į teisėjo pareigas gali tik toks asmuo, kuris yra baigęs universitetines teisės krypties studijas ir įgijęs teisės bakalauro ir teisės magistro kvalifikacinius laipsnius arba yra baigęs vientisąsias universitetines teisės krypties studijas ir įgijęs teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį (vienpakopį teisinį universitetinį išsilavinimą); į šias pareigas negali pretenduoti asmuo, kuris turi tik teisės bakalauro kvalifikacinį laipsnį ir neturi teisės magistro kvalifikacinio laipsnio arba kuris turi tik teisės magistro kvalifikacinį laipsnį ir neturi teisės bakalauro kvalifikacinio laipsnio. (Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimas)

[...] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 1568 „Dėl Kvalifikacinių aukštojo teisinio išsilavinimo reikalavimų asmenims, norintiems įstatymų nustatyta tvarka eiti teisėjo pareigas, patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 97-4288) patvirtinti Kvalifikaciniai aukštojo teisinio išsilavinimo reikalavimai asmenims, norintiems įstatymų nustatyta tvarka eiti teisėjo pareigas (*inter alia* jų 3 punktas), ta apimtimi, kuria *expressis verbis* nenustatyta, kad asmenys, norintys įstatymų nustatyta tvarka eiti teisėjo pareigas ir neturintys vienpakopio aukštojo universitetinio teisinio išsilavinimo, turi būti įgiję ir teisės bakalauro, ir teisės magistro kvalifikacinį laipsnį, neprieštaravo Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 51 straipsnio 1 daliai (2002 m. sausio 24 d., 2004 m. gegužės 18 d. redakcijos). [...] neprieštarauja Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 51 straipsnio 1 daliai (2006 m. birželio 1 d. redakcija), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 5 straipsnio 1 daliai. (Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimas)